

VAN AANGEZICHT TOT AANGEZICHT

Op de middelbare school heb ik het gedicht *Idioot in het Bad* van Vasalis voorgedragen voor mijn klas. Het leek me heerlijk om dat vandaag weer te mogen doen, want deze woorden raken mij, iedere keer weer.

Over hoe een gezicht opdoemt in de damp van het warme water. Hoe kwetsbaarheid fierheid kan worden in een ander daglicht. En hoe kwetsbare mensen mij confronteren met een levensruimte, een dieptedimensie, onder en in ons bestaan waar ik over heen kan leven. Over een deel van mijzelf dat ondergesneeuwd kan raken.

Met mijn dochters zocht ik een schuilplaats tegen de regen. We belandden in de eerste de beste koffietent: het bleek een zaak waar mensen met downsyndroom werken. We hadden een vol programma, wilden gauw iets drinken en weer door. We werden allerhartelijkst en -liefst geholpen door Mandy. Het duurde allemaal lang maar ze was een goede gastvrouw; we werden liefdevol en zorgvuldig verzorgd.

In de ontmoeting met Mandy gebeurde er van alles met ons. Door het contact met haar werden wij eventjes tot stilstand gebracht. De zachte sfeer die Mandy met haar hele zijn meebracht maakte ons zachter. Van binnen en ook onderling.

Ik gaf Mandy een fooi en een groot compliment in aanwezigheid van haar chef. Ze werd helemaal rood en verlegen en ging met haar rug naar mij toe staan. Ik werd op mijn beurt verlegen van mijn onhandigheid. Het liefst had ik haar een knuffel gegeven maar ik voelde dat ik haar al voldoende in verlegenheid had gebracht. Achteraf besepte ik dat deze Mandy ons bevrijd had uit onze haast en dadendrang, ze had ruimte voor ons gemaakt. Ze had ons aan onszelf teruggeven. Zoiets.

Een collega van in de dertig schrijft op Facebook over kwetsbare kanten van het bestaan en zet zichzelf in als materiaal. Ze schrijft op een hele persoonlijke manier en mensen reageren zo niet nog persoonlijker in hun reacties op haar schrijven. Zij toont haar gezicht ook letterlijk. Ze werd in het late televisieprogramma de Nachtzoen geïnterviewd. Het is een knappe vrouw waarvan mij soms op foto's, een soort selfies, die zij bij haar verhalen zet, was opgevallen dat ze gezonde rode appelwangen heeft.

In het programma vertelde ze dat ze tevoren visagie had geweigerd. 'Ik heb een huidziekte en die wil ik niet verbergen. Althans vandaag niet.' Zij vertelde dat ze die ziekte al jaren heeft en dat zij soms make-up op doet en andere keren niet.

Ze liet ook haar vrijheid blijken. Ze hield het bij de menselijke maat, zoals het is. Vandaag is het zo, en morgen is het anders. Ze werd dus niet meteen dogmatisch, zo van, ik maak me nooit meer op!: ze had geen behoefte aan een nieuwe waarheid of oplossing, ze nam ruimte voor zichzelf en gaf anderen daardoor ook ruimte.

Ze liet door haar handelen zien dat sommige pijn en ongemak blijft, dat kwetsbaarheid ons gegeven is, dat het bij ons leven hoort. Dat niet alles overgaat noch overwonnen hoeft te worden. En dat je je toch veilig kunt weten, geborgen. Ze kreeg heel veel likes, er werd bijna gretig op gereageerd. Kennelijk zijn we verlegen met ons fragiele zijn, terwijl wij het vaak heerlijk vinden als een ander zijn kwetsbaarheid toont. Al kunnen we ook daar weer verlegen van worden. Het is allemaal niet zo eenvoudig zichtbaar.

Mozes had een op ruime afstand van het kamp een tent opgeslagen, die hij tent van samenkomst, ontmoetingstent noemde. Zodra hij in de tent aangekomen is daalt er een wolkkolom voor de ingang van de tent neer-

Het werd heilige ruimte waarin God persoonlijk met Mozes spreekt, van gelaat tot gelaat, zoals met een vriend, die je in de ogen kijkt. Een ontmoeting waarin je tegen de klok en hardheid van de wereld in kan thuiskomen. De ander die jou kan helpen je zenuwen te ontlasten.

Om mij heen zie ik mensen die kwetsbare, heilige ruimte meer en meer opzoeken en bijna opeisen; die van hun wezenlijke en eerlijke gezicht. Andere mensen- zo hoor ik- vinden deze ontwikkeling soms exhibitionistisch. Maar je zou ook kunnen zeggen dat er teveel onder het tapijt is geveegd en nog verkrampd of opgepot zit. En ondertussen worden we in de beeldcultuur waarin wij leven opgejut om aan onszelf te werken, onszelf te verbeteren, de beste versie van onszelf te presenteren.

En dan hebben we ook te maken met hele groepen waarvan wij het gezicht nauwelijks kennen. Om maar een voorbeeld te noemen. De Iraakse ex-asielzoeker Rodaan Al Galidi schrijft over hoe mensen opgaan in de anonimiteit van het wachten : Alle asielzoekers zijn ijsbergen, waarvan je niet kunt zien hoe groot het blok onder water is.

Wat kennen en weten we van onszelf en van elkaar? Wat weten we eigenlijk van gezichten achter gezichten?

Mozes wil God zien en krijgt als antwoord: *ik zal in mijn volle luister voor je langsgaan maar mijn gezicht zul je niet kunnen zien, want geen mens kan mij zien en in leven blijven. Ik zal mijn hand beschermend voor je ogen houden tot ik voorbij ben.*

Die God die Mozes zo graag wil zien blijft voor hem grotendeels verborgen. Ik stel mij God weleens voor als een voor onze ogen en harten onvoorstelbaar grote verzameling van alle naaktheid en kwetsbaarheid die er is, die alles en iedereen herbergt op een niveau dat wij in ons leven niet zullen kennen. Geen mens zou tegen zoveel naaktheid en kwetsbaarheid bestand zijn. Mozes mag God alleen van achteren zien als hij voorbijgegaan is. Interessant gegeven als je bedenkt dat de mensen altijd zullen vragen- waarom laat die God zich dan niet zien? En al die ellende: die zou die God dan toch moeten kunnen voorkomen?

Of is die God op een bepaalde manier misschien zelf kwetsbaar? Ik las een jonge theoloog, Roberto Sirvent, die schrijft dat als God zich niet laat raken, die God het navolgen niet waard is. Alleen een kwetsbare God verdient navolging door kwetsbare mensen, schrijft hij.

In de bijbelse verhalen laat God zijn gezicht zien door wat hij doet, door te scheppen en te bevrijden. En dat gebeurt ons steeds opnieuw, daar kunnen we op hopen, daar vertrouwen we op. Je kunt er soms even iets van ervaren: hier gebeurt iets van een andere orde, hier word ik op mijn plek gezet en teruggegeven aan hoe ik bedoeld ben, hier had ik met God te maken, geloof ik. Hoe - dat weet ik dan niet precies en als ik er woorden aan wil geven dan schieten ze tekort en dan is het al weer voorbij..

Hoeveel blijft er verborgen wat in God ook voor ons verborgen blijft?

Ultieme waarheid blijft voor ons verborgen maar dat het te maken heeft met ontmoetingen van kwetsbaarheid en weerloosheid en de verborgen kracht en overmacht die daarin schuilt, dat geloof ik heel graag. In die 'heilige' ruimte, in de ogen van de a(Ander), temidden van die verlegenheid, op dat soort momenten voelt die God waar ik zo naar kan verlangen nabij- misschien komt het omdat ik dan pas zelf durf nabij te komen, van aangezicht tot aangezicht.

Claartje Kruijff

Gelezen:

- Exodus 33, 7-11, 18-23
- M.Vasalis De Idiot in het Bad